

• TIZEDIK RÉSZ •

*„igen mondod
pontosan erre gondoltál
hogy milyenek a kilátások”*

(Szegedi-Szabó Béla)

Lassan elmondhatom, hogy nyolc éven át igazgatóhelyettesként dolgoztam az iskolámban. Amikor felmerült ez a lehetőség, úgy éreztem, elfogadom az ajánlatot. Már egyre biztosabbnak látszott, hogy beülök az igazgatóhelyettesi székbe, amikor elújságotam a tanulóimnak. Közöltem velük, hogy ez azzal jár, hogy fél munkaidővel fogok csak tanítani, így néhány osztályról rövidesen „le kell mondanom”.

Egyik magyaróra után nem tudtam kimenni az osztályteremből. Nem nyílt ki az ajtó. Mintha a zárral történt volna valami. Néhány próbálkozás után megszólaltam:

– Jöjjen már ide valaki közületek, és nyissa ki az ajtót! Én olyan ügyetlen vagyok.

Hirtelen valami szokatlan csend ült meg az osztályt, majd egy kislány emelkedett fel elsőnek a helyéről, kezében kulcsot szorongatott.

– Tanárnő, mi zártuk be az ajtót, amikor bejött. De most innen ki nem megy, amíg meg nem ígéri, hogy bennünket nem hagy itt.

Nem küldenek, hanem visszatartanak? Nem kizárnak, hanem bezárnak? Kívánhat egy tanár ennél szebb pillanatokat magának?

Másnap elmagyaráztam nekik, hogy fél évre itt hagyom őket, de a következő iskolaévben visszajövök hozzájuk. Így is tettem.

Fiatal voltam, munkabíró. Közben otthon építkeztünk. A szüleim portáján húztunk fel magunknak egy szolid szoba-konyhás lakást. Nos, épp ekkor kért fel a szakközépiskola igazgatója, hogy tiszteletdíjként tanítsak náluk a kilencedik és tizedik osztályokban. Különben is szerettem volna magam kipróbálni a középiskolában, így elfogadtam a felkínált lehetőséget. Bár az első órára alaposan felkészültem, mégis remegő lábbal, zakatoló szívvel álltam meg az osztály ajtaja előtt, ahova a portás is elkísért. Magamban elhatároztam, hogy amikor kitarul előttem az ajtó, én nem nézek se jobbra, se balra, egyenesen az asztalhoz veretek. Már pár lépést

tettem az ajtón belül, amikor hangos taps és hurrázás ütötte meg a fülem. Felnéztem. Ismerős arcok mosolyogtak rám. Volt tanítványaim fogadtak üdvözléssel. Még a pedellus is bedugta az orrát, s megkérdezte: „Valami baj van, tanárnő?” „Semmi baj” – mondtam, s a kezemmel kitésekeltem a kíváncsiskodót.

Így indult a középiskolai pályafutásom, ami több éven át tartott. Később a felnőttképzőben, vagy ahogy régen nevezték, az esti iskolában is tanítottam. Néha este fél nyolckor kezdődtek az óráim. Ide a város minden iskolájából, sőt a környékről is jöttek diákok. Munka után fáradtan ültek a padokban. Mégis átvettük az anyagot, dolgozatot írtunk, feleltünk. Egyik tanítványom az egyik szünetben megjegyezte:

– Tanárnő, itt most maga nem olyan szigorú, mint az általános iskolában.

– Nem, nem vagyok szigorú. Figyelembe veszem, hogy te egész délelőtt dolgoztál. Becsületedre váljék, hogy este beülsz az iskolapadba, s megpróbálsz behozni azt, amit elmulasztottál. Tisztellek ezért, s nem akarok kerékkötője lenni az érvényesülésnek.

Az egyik estis diák egy közeli faluból járt át az órákra. Nem volt lehetősége, sem összekötése, hogy busszal vagy vonattal közlekedjen, így stoppolt, esetleg ismerőse hozta át. Legtöbb esetben késett vagy hiányzott. Megtudtam, hogy csak az édesanyja neveli, és még kerékpárjuk sincs. Ajándékoztam neki egy ezüstszínű, használt férfibiciklit. A kétkerekűn előbb még a lámpát is helyrehoztuk, nehogy a srácnak baja essen a kivilágítatlan úton hazafelé.

Viszont a nevelői feladatokat nem mindig az iskola falai között oldottuk meg. Messzire utaztunk azért, hogy a kis közösség összekovácsolódjon. A tenger hűs habja, a pálmákkal szegélyezett sétányok adtak alkalmat a bensőséges beszélgetésekre. A barlangok mélyén kézen fogva izgultunk egymásért, s az ismeretlen városok diszkóinak hangzavarában a tekintetünkkel kerestük a másikat.

Minden évben kirándulni vittük az osztályunkat. Akkor éreztem magam a legboldogabbnak, ha minden tanuló eljött velem az útra. Egy hétig utazgattunk: Bled, Bohinj, Postojna, Rijeka, onnan hajóval Pula, majd a plitvicei vízesést útba ejtve Szarajevón át érkezünk haza. Másik évben Macedóniáig utaztunk, egészen a Preszpai-tóig

•

jutottunk, Nišben aludtunk. Vagy a Vaskapuhoz látogattunk, közben Kragujevacon is megálltunk. Nem sorolom tovább, hol jártunk, mert könnyebb lenne számba venni, hol nem. Egy kirándulást most mégis részletesebben elmesélek. A nyolcadikosainkat Budapestre vittük. Az egyik hotel harmadik és negyedik emeletén kaptunk elszállásolást. Mi, nevelők nagyon örültünk, hogy a szobákról nem nyílt erkély. Azt hittük, kevesebb gondunk lesz. Mikor mindenki megkapta a beosztását, a siserahad lassan behúzódott a szobájába. Mi is fáradtan, ruhástól vetettük magunkat az ágyra, amikor az ablakok felől kiabálást, hahotázást hallottunk. Kitártuk az ablakszárnyakat, s félig kilógó gyerekeket pillantottunk meg a párkányokon. Meghűlt bennünk a vér! Betessékeltek őket. Később azonban pizsamában futkostak egyik szobából a másikba.

– Miért? – kérdeztünk rájuk.

– Pizsamapartit tartunk – felelték.

Lenge kis hálóingben, átlátszó pizsamákban beszélgettek, nevetgeltek. Fiúk, lányok együtt. Nem tehetünk mást, egész éjszaka ügyeltünk rájuk. Aludjanak nyugodtan, a lányok a lányok szobájában, fiúk a fiúkéban. Hittük mi!

De amikor épségben itthon leszálltunk a buszról, megkönnyebbülve engedték szét a vidám gyereksereget. Feladatunkat teljesítettük. Harminc anyukának és apukának kellett egészségesen átadnunk féltett kincsét. Még most is felsóhajtok, ha jól belegondolok, hogy milyen szerencséseknek mondhatjuk magunkat, hogy minden kirándulást baj nélkül megúsztunk.

Egy olyan eset azért eszembe jut, amikor a gyerekek fegyelmetlenül viselkedtek, s amiből könnyen lehetett volna baj. Egyik utazásunk alkalmával egy kastélyhoz vezetett az utunk. A diákok egy része gyorsan végigfutott a termeken, majd az udvarban termett. Akadtak, akik figyelmesen szemlélődtek, s tovább maradtak a szobákban. A kirohanó gyerekek egy felszálláshoz készülődő permetező repülőre lettek figyelmesek. Amikor a pilóta észrevette a feléje futó gyereksapatot, megállította a gépet, és elzavarta a kíváncsiskodókat.

Emlékszem nagy felfordulást okozott az is, amikor krémlevest kaptak ebédre. A mi bácskai gyerekeink akkor még nem szoktak

hozzá a sűrűre főzött levesekhez. A pincérek zavarodottan kérdezték, hogy mi történt, miért nem esznek a diákok. Mi elmagyaráztuk az okát, de úgy tűnt, hogy ők nem értették.

Fiatalnak maradni köztük lehetett a legkönnyebben. A felnőtteket a maguk kérére szerették volna átformálni. Ezért tettek is lépéseket.

Befestették a farmernadrágomat, a kéket lilára. A hajamat is gyakran úgy vágattam le, ahogy ők diktálták. Egyszer nőnap ajándékként csekket kaptam, amely kozmetikai cikkek vásárlására szólt. Szemceruzát, szempillafestéket, meg ki tudja még, milyen szépítőszert kellett vásárolnom, sőt használnom. Még házibulira is elhívtak. Csodálkoztam is. Azon gondolkodtam, hogy, no, oszi, hogy fogsz viselkedni. Szó ami szó, úgy éreztem, most felkészületlenül megyek az összejövetelre. Örömmel fogadtak. Falatozgattunk, üdítőt kortyolgattunk. Ők lassan táncra perdültek.

– Tanárnő, jöjjön maga is!

Beálltam a körbe. Nem páros tánc volt, csak az a „rázd magad”. De meg is lepődtek, amikor én is táncra perdültem.

– Maga ilyen jól táncol?

Ekkor nagyon közel kerültünk egymáshoz. Elfeledtük a különbséget, elfeledtük, hogy az oszjúk vagyok, egyszerre közös érzések hatottak át bennünket. Én nem tartottam tőlük, ők nem félték tőlem. A tánc után néhány kislány keze ott maradt a fiúk markában. Nem tettem rá megjegyzést. Hagytam bimbózó szerelmüket kinyílni. Előtte történt, de olyan tisztán és gyermeken, hogy az ember csak sóhajtani tud: milyen jó, míg fiatalok vagyunk.

Szerelmi bánatukkal is fordultak hozzám. Nem tartottam nekik nagyelőadást, csak arra hívtam fel a figyelmüket, hogy ha boldog vagy boldogtalan is vagy, ülj le, és tanulj. Amikor megtanultál mindent, jöhet a romantika.

Romantika ide, romantika oda, a buli után nagyon komoly tanulás következett. Főleg nyolcadikban, amikor a jövőjükről kellett dönteniük. Több oszióra ment rá azokra a beszélgetésekre, amelyeken megkíséreltük felrajzolni az életpályájukat. S ha valaki a tanári hivatást tűzte ki célul, az különösen levett a lábamról.

Ha most kiszámolom hány generációt vezettem ki, elő kell vennem mind a két kezem. S generációként kineveltem egy-egy ma-

•

gyartanárt. Bizony, bizony, nyolc tanulóm választotta ezt a pályát. Bár nem mind tanárként dolgozik, van közöttük újságíró, lektor, korrektor, politikus. A fiam is középiskolai magyartanárként végzett az egyetemen. Azonban ő írással foglalkozik. Már több könyve jelent meg, számtalan díjat mondhat magáénak, s néhány színdarabját játsszák a pesti kamaraszínházak, és most már az Újvidéki Színház is. Büszke vagyok rá, és megértem, hogy az iskolai munkát felcserélte az alkotói tevékenységgel.

•

•

•